

Метою статті є визначенні напрямів вдосконалення формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони України з врахуванням концептуальних вимог реформування національної військової професійної освіти.

Методологія базується на сучасних положеннях педагогічної науки, права і відображає взаємозв'язок методологічних підходів до вивчення процесу формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони України.

Наукова новизна. Виконані дослідження дозволили виявити основні підходи, принципи щодо побудови моделі формування комунікативної компетентності, як складової професійної компетентності, майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони.

Висновки. Авторами статті виконаний аналіз розвитку процесу формування комунікативної компетентності, як складової професійної компетентності, майбутніх офіцерів сектору безпеки та охорони вищої освіти України.

Висвітлені основні принципи, підходи, педагогічні умови щодо побудови моделі формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони. Доведено, що процес формування комунікативної компетентності необхідно розглядати з позицій розвитку комунікативних умінь, здібностей спілкування. Обґрунтовано, що даний процес має поетапний характер та вимагає для забезпечення його якості активного використання інноваційних освітніх технологій, вдосконалення дидактичного забезпечення самостійної роботи і залучення до науково-практичної діяльності майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони України, що відповідає концептуальним вимогам керівних документів в галузі реформування військової професійної освіти.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, комунікативна компетентність, комунікативні вміння, педагогічні умови, військова освіта.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Україна стрімко крокує шляхом євроінтеграції, запроваджуючи та реалізуючи низку важливих реформ. Так, за останні роки суттєві зміни відбуваються у сфері забезпечення оборони країни, її національної та міжнародної безпеки, в пенітенціарній та правоохоронній системах та ін. Проведення головних завдань зазначених реформ, що закріплені на законодавчому рівні [10–14], мають забезпечувати офіцери різних ланок управління під час своєї службово-професійної діяльності.

Виконання офіцерами сектору безпеки та оборони України під час проходження служби завдань управлінсько-організаційної, юридично-правової, адміністративно-економічної, режимно-оперативної та педагогічно-виховної діяльності вимагає від них володіння комунікативною компетентністю, що є складовою професійної компетентності.

Від якості виконання цих видів діяльності залежить успіх управління військовою, правоохоронною сферами, що в свою чергу сприятиме розвитку української державності, ефективності процесу входження України до Європейського союзу.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Аналіз педагогічних досліджень вітчизняних та закордонних науковців дає нам підстави дійти висновку, що проблема визначення шляхів формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони не є абсолютно новою, але потребує уточнення, розширення з точки зору різних аспектів військової та правоохоронної діяльності та переформатування військової освіти.

Проблеми комунікативної компетентності, як складової професійної підготовки майбутніх офіцерів військової та правоохоронної сфери неодноразово привертала увагу науковців. При цьому можна відмітити дослідження В. Аніщенко [1], П. Дармограй [4], О. Діденка [5], Н. Калинюк [5], О. Коби [7], Ю. Ненько [8], О. Предиткевич [9], О. Тогочинського [16] та інших, які розглядають проблему вдосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів, в тому числі різноманітні аспекти формування їх комунікативних умінь та навичок, що є необхідними для встановлення міжособистісних взаємин під час здійснення службово-професійної діяльності.

Проте результати аналізу наукових праць, в яких вчені обґрунтовують необхідність реформи військової професійної освіти, а саме: С. Білявець [6], Д. Вітер [2], А. Вітченко [3], О. Мітягін [2], А. Сиротинко [15] та низки нормативно-правових актів [13] дозволили зробити висновок, що на теперішній існує потреба щодо вдосконалення шляхів розвитку комунікативних властивостей майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони України та в цілому формування їх комунікативної компетентності.

Мета статті полягає у визначенні напрямів вдосконалення формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони України з врахуванням концептуальних вимог реформування національної військової професійної освіти.

Методологія базується на сучасних положеннях педагогічної науки, права і відображає взаємозв'язок методологічних підходів до вивчення процесу формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони України. Для досягнення мети було використано такі методи: теоретичні – аналіз правової, психолого-педагогічної, спеціальної літератури з метою вивчення проблеми та визначення теоретико-методологічних основ дослідження; узагальнення й систематизації

теоретичних наукових даних, застосованих із метою з'ясування стану та розробленості досліджуваної проблеми – вдосконалення процесу формування комунікативної компетентності під час освітнього процесу в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання.

Результати дослідження. Важливу роль у службово-професійній діяльності офіцерів сектору безпеки та оборони України грають комунікативні властивості, вони є одним з факторів ефективності комунікативного процесу, що забезпечує виконання різних видів військово-професійної діяльності на високому рівні, а саме: управлінсько-організаційної, юридично-правової, адміністративно-економічної, режимно-оперативної (бойової) та педагогічно-виховної діяльності.

Комунікативні властивості з точки зору психології особистості виступають як властивості або якості індивідуума, що обумовлюють ефективність діяльності або оволодіння нею з точки зору підвищення професіоналізму, тобто індивідуальні якості, що відрізняють людей та їх відношення до процесу досягнення успішності професійної діяльності.

Розвиток комунікативних здібностей майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони України необхідно вдосконалювати через формування комунікативних вмінь під час вивчення циклу як гуманітарних, так і тактико-спеціальних навчальних дисциплін, що є основою військової службово-професійної діяльності. Стихійне формування комунікативних умінь приводить нерідко до авторитарного стилю поведінки, виникненню конфліктних ситуацій, напруги у відносинах між офіцерами керівної ланки та підлеглим військовим та цивільним персоналом, зниженню мотивації до самоосвіти та самовиховання, іноді до психічних травм та асоціальної поведінки.

До комунікативних умінь майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони треба віднести такі, як: гностичні та конструктивно-проектувальні вміння, що є основою організаційних та управлінських вмінь у побудові тактики й стратегії керівних дій в умовах мирного та військового часу; поєднання мовних (вербальних) та невербальних засобів спілкування у відповідності до цілей, умов та суб'єктів комунікативного процесу; уміння регулювати відносини в службово-професійному середовищі, поєднувати вимоги з повагою, толерантністю та емпатією; вміння об'єктивно оцінювати спосіб вираження ідей, помислів, почуттів, переживань, рівень тривожності та рівень стресу, тобто психологічний стан співрозмовників та обирати відповідний засіб впливу на процес протікання спілкування, тобто володіти соціальною перцепцією або «читанням по обличчю» та «читанням по рухам тіла»; вміння створювати атмосферу творчості, сприяння до розвитку критичного мислення як власного, так і суб'єктів спілкування, з метою відпрацювання раціональних управлінських рішень; уміння завойовувати ініціативу під час спілкування з метою створення мотиваційних факторів впливу на підлеглих та виконання ними поставлених завдань різного характеру; вміння виявляти креативність та підприємливість для вирішення складних проблемних питань; вміння застосовувати цифрові та інформаційні технології у службово-професійній діяльності.

Зміст поняття «комунікативні вміння» та їх вплив на процес формування комунікативної компетентності майбутнього офіцера військової та правоохоронної сфер діяльності поданий на рис. 1.

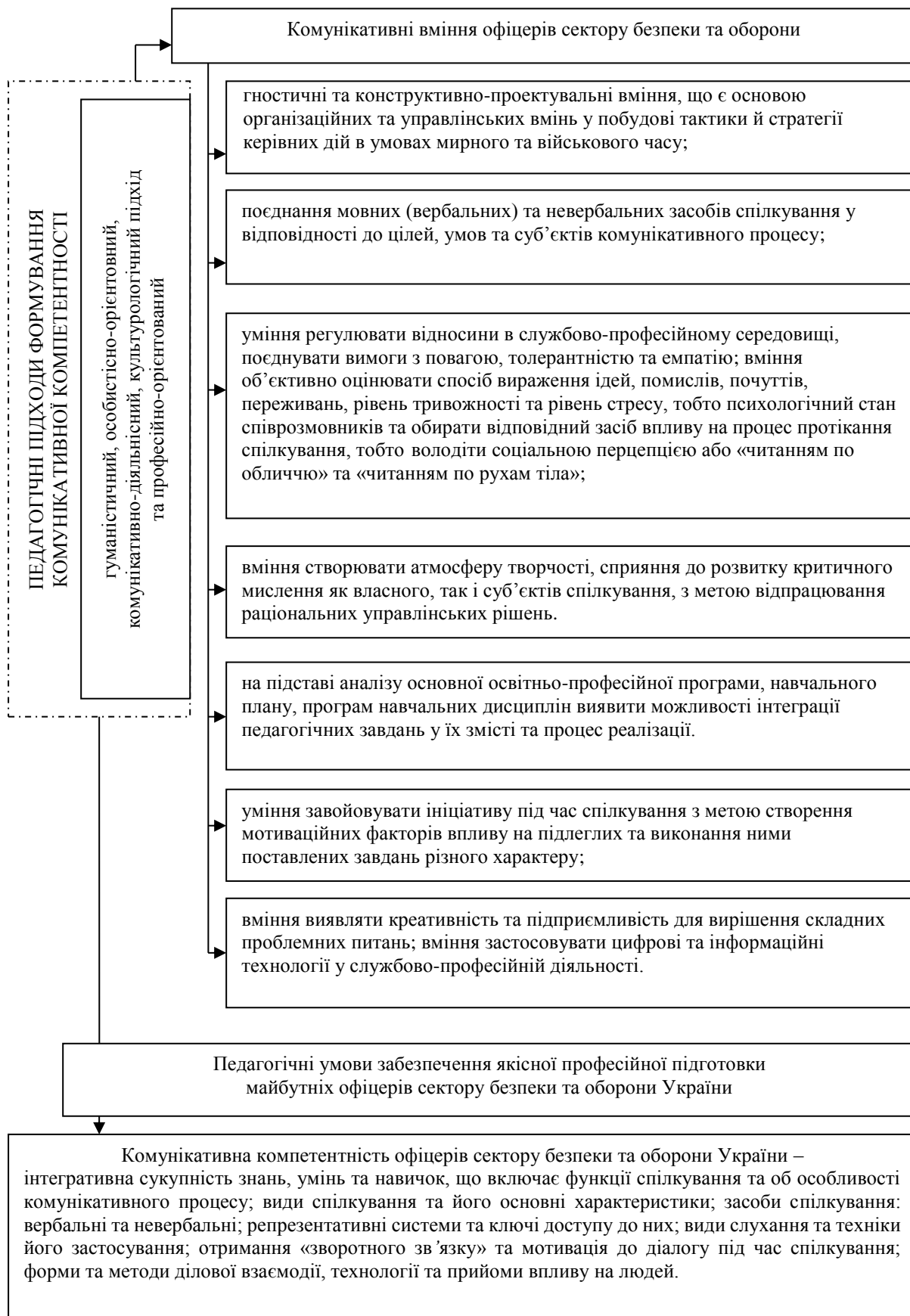
На наш погляд, з метою формування комунікативної компетентності офіцерів сектору безпеки та оборони України необхідно використовувати базові наукові підходи, а саме гуманістичний, особистісно-орієнтовний, комунікативно-діяльнісний, культурологічний підхід та професійно-орієнтований.

Найбільш оптимальними педагогічними умовами у процесі військової професійної підготовки, в тому числі формування комунікативної компетентності, є такі: інтеграція фахової підготовки офіцерів сектору безпеки та оборони України шляхом реалізації міждисциплінарних зв'язків професійно орієнтованих та гуманітарних дисциплін і фахової практики; професійне спрямування змісту підготовки офіцерів із урахуванням контексту майбутньої професійної діяльності на основі критеріїв відбору; розвиток мотивації офіцерів шляхом застосування методів активного навчання, що моделюють ситуації професійної взаємодії офіцерів у внутрішньому та зовнішньому середовищі функціонування; підвищення рівня професійної підготовки викладачів професійно орієнтованих та тактико-спеціальних дисциплін; удосконалення системи контролю якості та моніторингу навчального процесу військових офіцерів.

Треба зауважити на тому, що структурна модель процесу формування й розвитку комунікативної компетентності офіцерів сектору безпеки та оборони України має базуватися використанні низки педагогічних принципів, а саме: диференціації, свідомості та самостійності, орієнтації на практичну діяльність, активності, міжпредметної координації та між культурної взаємодії.

Розвиток комунікативної компетентності офіцерів сектору безпеки та оборони України є динамічним, комплексним поетапним процесом (комунікативно-діагностичний, комунікативно-діяльнісний та завершальний), що включає в себе організацію комунікацій, розвиток комунікативних здібностей та формування комунікативних умінь. Результатом цього процесу є сформована комунікативна компетентність офіцерів сектору безпеки та оборони України. Основними засобами досягнення організації процесу розвитку та формування комунікативної компетентності офіцерів сектору безпеки та оборони України мають бути інноваційні освітні технології.

На комунікативно-діагностичному етапі проводиться діагностика реального рівня розвитку необхідних умінь, досягнення внутрішньої мотивації для розуміння труднощів та протиріч при реалізації комунікативних функцій, планування майбутнього рівня розвитку необхідних умінь у спілкуванні.

Рис. 1. Формування комунікативної компетентності офіцерів сектору безпеки та оборони України (авторська розробка)

Комунікативно-діяльнісний етап передбачає проведення оцінки змін комунікативних властивостей майбутніх офіцерів, для чого має бути визначено певне коло проблем, серед яких можна виокремити такі:

– теоретичні проблеми спілкування у професійному середовищі та встановлення взаємодії з суб'єктами комунікативного процесу (структура спілкування та професійного спілкування, бар'єри спілкування – особистісні, соціально-психологічні, соціальні, комунікативні, закономірності внутрішньої групової взаємодії у професійному середовищі, побудови комунікативної дії, вибору комунікативного каналу передачі інформації, організація комунікативного процесу в організації);

– конкретні способи поведінки у певних ситуаціях мирного та військового стану, збройного конфлікту, надзвичайної ситуації, під час яких взаємодія, спілкування з військовими особами, представниками правоохоронних органів, різних органів влади, громадських організацій та населення може мати певний характер з точки зору психологічного, професійного або соціального аспекту (конфліктні ситуації, подолання критики, виступ на публіці, контакти з правопорушниками, збройними угрупованнями, військовополоненими, потерпілими, ворожо та агресивно налаштованими особами, ін.);

– самопізнання власної особистості, оцінка прояву індивідуальних поведінкових і професійних характеристик під час спілкування (відповіді на питання: як мене сприймають мої співрозмовники, аудиторія слухачів, як я впливаю на увагу, рівень слухання на співрозмовників під час спілкування, в чому я відчуваю складності під час спілкування, виступу, організації комунікативного процесу тощо).

На завершальному етапі маємо провести контроль досягнутих результатів – оцінити рівень сформованості комунікативної компетентності офіцерів сектору безпеки та оборони України.

Як бачимо описана нами модель процесу формування та розвитку комунікативної компетентності офіцерів сектору безпеки та оборони передбачає формування комунікативних умінь майбутніх офіцерів на свідомому та несвідомому рівнях розвитку особистості. На свідомому рівні цей процес відбувається на основі наукових знань про явища спілкування, комунікативної дії та комунікативного процесу у професійному середовищі, оцінити ефективність якого можна за показниками зміни комунікативних властивостей майбутнього офіцера. На несвідомому рівні – зміни досягаються за допомогою несвідомих механізмів психіки особистості, таких як емпатія, ідентифікація, рефлексія та ін.

Під час реалізації описаної моделі формування та розвитку комунікативної компетентності майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони обов'язково маємо застосовувати інтерактивні технології навчання, що є сучасною вимогою до формування в цілому професійної компетентності майбутніх фахівців різних сфер діяльності.

На наш погляд, перевага серед інноваційних освітніх технологій підготовки майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони України має бути віддана таким, як: проектні технології, технології тренінгу та workshop, технології індивідуального навчання, копінг, smart-технології віртуальної та доповненої реальності.

Для закріплення знань та набуття навичок, підвищення рівня комунікативних вмінь та навичок, в цілому комунікативної компетентності майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони, в тому числі їх готовності до здійснення різних видів службово-професійної діяльності викладачам необхідно створювати спеціальні електронні методичні комплекси допомоги особам, які навчаються, для самостійного відпрацювання певних вмінь комунікативного характеру, а також залучати їх до науково-дослідної діяльності за принципом «навчання через діяльність» до участі у науково-практичних конференціях, круглих столах інших науково-практичних заходах з метою представлення та обговорення отриманих результатів.

Висновки. За результатами дослідження можна зауважити наступне:

1) процес формування комунікативної компетентності необхідно розглядати з позицій розвитку комунікативних умінь, здібностей спілкування, а саме: комунікація – комунікативні здібності – комунікативні вміння – комунікативна компетентність;

2) процес формування й розвитку комунікативної компетентності – поетапний та вимагає забезпечення з позицій створення педагогічних умов та активного використання інноваційних освітніх технологій, розвитку самостійної роботи та залучення до науково-практичної діяльності майбутніх офіцерів;

3) запропонована модель формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони відповідає концептуальним вимогам щодо реформування військової професійної освіти.

References

1. Аніщенко В. О. Ступенева професійна підготовка офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України: теорія та практика : монографія. Чернігів : SCRIPTORIUM, 2020. 476 с.
Anishchenko, V. O. (2020). Stupeneva profesiina pidhotovka ofitseriv Derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy: teoriia ta praktyka : monohrafiia [Degree professional training of officers of the State Criminal-Executive Service of Ukraine: theory and practice]. A monograph. Chernihiv : SCRIPTORIUM, 476 p.
2. Вітер Д., Мітягін О. Професіоналізація військової освіти в Україні: головні напрямки, зміст та перспективи. *Військова освіта*: зб. наук. пр. Київ : НУОУ, 2020. № 1 (41). С. 81–90.
Viter, D., & Mitiahin, O. (2020). Profesionalizatsiia viiskovoi osvity v Ukraini: holovni napriamky, zmist ta perspektyvy [Professionalization of Military Education in Ukraine: main trends, content, and prospects]. *Viiskova osvita. – Military Education* : collection of scientific work. Kyiv : NUOU, Issue 1 (41), 81–90.
3. Вітченко А. О., Осьодло В. І. Розвиток системи вищої військової освіти України в контексті сучасних трансформаційних змін. *Наука і оборона*, 2019. № 2. С. 44–50. Retrieved from URL : file:///C:/Users/UserComp/Downloads/179799.pdf (дата звернення: 12.05.2022).
Vitchenko, A. O., & Osodlo, V. I. (2019). Rozvytok systemy vyshchoi viiskovoi osvity Ukrainy v konteksti suchasnykh transformatsiinykh zmin [Development of Ukraines System of Higher Military Education in the Context of Contemporary Transformational Changes]. *Nauka i oborona – Science and Defence*, 44–50. Retrieved from URL : file:///C:/Users/UserComp/Downloads/179799.pdf.
4. Дармограй П. В. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів Державної пенітенціарної служби України у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький, 2017. 20 с.
Darmohrai, P. V. (2017). Formuvannia profesiinnoi kompetentnosti maibutnix ofitseriv Derzhavnoi penitentsiarnoi sluzhby Ukrainy u protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of professional competence of future officers of the State Penitentiary Service of Ukraine in the process of professional training]. Extended abstract of candidate's thesis : 13.00.04. Khmelnytskyi, Ukraine : Khmelnytskyi Humanitarian and Pedagogical Academy.
5. Діденко О. В., Калинюк Н. В. Професійна комунікативна компетентність у структурі готовності офіцерів-прикордонників до професійної діяльності. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2014. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_2_7.
Didenko, O. V. & Kalyniuk, N. V. (2014). Profesiina komunikatyvna kompetentnist u strukturihotovnosti ofitseriv-prykordonnykiv do profesiinnoi diialnosti [Professional communicative competence in the structure of border officers' readiness for their professional activity]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. – Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Vol. 2. Retrieved from URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_2_7.
6. Клачко В., Білявець С., Діденко О., Дем'янюк Ю. Стан, проблеми та перспективи трансформації військової освіти в контексті реалізації стандартів НАТО. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2022. 28(1), С. 90–104.
Klachko, V., Biliavets, S., Didenko, O., & Demianiuk, Yu. (2022). Stan, problemy ta perspektyvy transformatsii viiskovoi osvity v konteksti realizatsii standartiv NATO. [Current state, problems, and prospects for transforming military education in the context of implementing NATO standards]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seria: pedahohichni nauky. – Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Pedagogical Sciences*. Issue 28(1). 90–104.
7. Коба О. В. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів внутрішніх військ МВС України у процесі вивчення тактико-спеціальних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2013. 200 с.
Koba, O. V. (2013). Formuvannia profesiinnoi kompetentnosti maibutnix ofitseriv vnutrishnikh viisk MVS Ukrainy u protsesi vyvchennia taktyko-spetsialnykh dystsyplin [Formation of professional competence of future officers of internal troops of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the process of studying tactical-special disciplines] : Candidate's thesis : 13.00.04. Kyiv, 200 p.
8. Ненько Ю. П. Теоретико-методологічні засади професійно орієнтованої комунікативної підготовки майбутніх офіцерів служби цивільного захисту: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Рівне, 2018. 512 с.
Nenko, Yu. P. (2018). Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinno oriientovanoikomunikatyvnoi pidhotovky maibutnix ofitseriv sluzhby tsyvilnoho zakhystu [Theoretical and methodological principles of professionally oriented communicative training of future officers of the Civil Defense Service]. Doctor's thesis: 13.00.04. Rivne, 512 p.

9. Предиткевич О. С. Формування готовності командирів військових підрозділів Збройних сил України до педагогічної фасилітації у системі післядипломної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2018. 314 с.
Predytkevych, O. S. Formuvannya hotovnosti komandyriv viiskovykh pidrozdiliv Zbroinykh syl Ukrainy do pedahohichnoi fasylytatsii u systemi pisliadyplomnoi osvity [Formation of readiness of commanders of military units of the Armed Forces of Ukraine for pedagogical facilitation in the system of postgraduate education]: Candidate's thesis : 13.00.04. Khmelnytskyi, 2018. 314 s.
10. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу су держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору : Закон України від 7 лютого 2019 року № 2680-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, 2019, № 9, ст. 50 (дата звернення: 15.05.2022).
Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo strate hichnoho kursu derzhavy na nabuttia povnopravnoho chlenstva Ukrainy v Yevropeis komu Soiuzi ta v Orhanizatsii Pivnichnoatlantychnoho dohovoru)» № 2680-VIII [Law of Ukraine about Amendments to the Constitution of Ukraine (on the strategic course of the state to achieve full membership of Ukraine in the European Union and the North Atlantic Treaty Organization activity no. 2680-VIII]. (2019, Febru ary 7). *Vidomosti Verkhovnoi Rady. – Information of the Verkhovna Rada.* no. 9, st. 50. (accessed 15 May 2022).
11. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 15.05.2022).
Zakon Ukrainy «Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy» № 2469-VIII [Law of Ukraine about the national security of Ukraine activity no. 2469-VIII]. (June 21, 2018). Retrieved from URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T182469.html (accessed 15 May 2022).
12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: Указ Президента України № 473/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4732021-40121> (дата звернення: 15.05.2022).
Ukaz Prezzydenta Ukrainy «Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy», «Pro Stratehichnyi oboronnyi biuleten Ukrainy» № 473/2021 [Decree of President of Ukraine about the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine «On the Strategic Defense Bulletin of Ukraine» activity no. 473/2021]. (August 20, 2021). Retrieved from URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4732021-40121> (accessed 15 May 2022).
13. Реформа спеціальної освіти в секторі безпеки та оборони: яких змін очікувати. URL: <https://armyinform.com.ua/2021/02/16/reforma-speczialnoyi-osvity-v-sektori-bezpeky-ta-oborony-yakyh-zmin-ochikuvaty/> (дата звернення: 07.05.2022).
Reforma spetsialnoi osvity v sektori bezpeky ta oborony: yakykh zmin ochi kuvaty [Special education reform in the security and defense sector: what changes to expect]. Retrieved from URL : <https://armyinform.com.ua/2021/02/16/reforma-speczialnoyi-osvity-v-sektori-bezpeky-ta-oborony-yakyh-zmin-ochikuvaty/> (accessed 07 May 2022).
14. Стратегія воєнної безпеки України : Указ Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661> (дата звернення: 15.05.2022).
Ukaz Prezzydenta «Ukrainy Stratehiia voiennoi bezpeky Ukrainy» № 121/2021 [Decree of President of Ukraine «Ukraine's military security strategy» activity no. 121/2021]. (March 25, 2021). Retrieved from URL : <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661> (accessed 15 May 2022).
15. Сиротенко А. М., Артамошенко В. С. Набуття сумісності військової освіти і підготовки кадрів сил оборони на засадах якості. Національні вимоги і стандарти НАТО. Наука і оборона. Київ : НУОУ, 2021. № 1. С. 48–53.
Syrotenko, A. M., & Artamoshchenko, V. S. (2021). Nabuttia sumisnosti viis kovoi osvity i pidhotovky kadriv syl oborony na zasadakh yakosti. Natsionalni vymo hy i standarty NATO [Acquiring interoperability of military education and defense force training based on quality. National requirements and NATO standards]. *Nauka i oborona – Science and Defence.* Kyiv : NUOU. 1, 48–53.
16. Тогочинський О. М. Теоретичні і методичні основи формування соціальної компетентності слухачів та курсантів вищих навчальних закладів МВС України : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Чернігів, 2016. 558 с.
Tohochynskiy, O. M. (2016). Teoretychni i metodychni osnovy formuvannya sotsialnoi kompetentnosti slukhachiv ta kursantiv vyshchych navchalnykh zakladiv MVS Ukrainy [Theoretical and methodical bases of formation of social competence of listeners and cadets of higher educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]: dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Chernihiv. 558 p.

Anishchenko V.

ORCID ID 0000-0002-5062-3789

ResearcherID AAC-5442-2021

Scopus-Author ID 57208032016

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
 Professor at the Department of Pedagogy and Humanitarian Sciences,
 Academy of the State Penitentiary Service
 (Chernihiv, Ukraine) E-mail: oceansoulvik111@gmail.com

Razumeyko N.

ORCID ID 0000-0003-0801-3490

Researcher ID: AAC-5633-2021

Scopus-Author ID 56480784600

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
 Head of the Department of education and the Humanities,
 Academy of the State Penitentiary Service
 (Chernihiv, Ukraine) E-mail: bagira.rns@gmail.com

Kuzhelnyi A.

ORCID ID 0000-0001-5938-8589

Researcher ID AAE-4992-2022

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
 Associate Professor at the Department of Sports
 T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
 (Chernihiv, Ukraine) E-mail: profsportukraine74@gmail.com

COMMUNICATIVE COMPETENCE FORMATION OF FUTURE OFFICERS OF THE SECURITY AND DEFENSE SECTOR OF UKRAINE

Education, upbringing, development, culture and professional values of future officers of the security and defence sector of Ukraine become the core for stable socially oriented development of the state, which also provides new opportunities for realization of European integration plans in various areas and reformation of socially significant spheres of life and security.

In the professional activity of officers of the security and defence sector of Ukraine an important role is played by communicative properties, skills and abilities that ensure the effectiveness of their professional activities in the field of process management and personnel management in military units and formations.

The purpose of the article is to identify areas for improving the communicative competence formation of future officers of the security and defence sector of Ukraine, taking into account the conceptual requirements for reforming the national military professional education.

The methodology is based on latest provisions of pedagogical science, law and reflects the relationship of methodological approaches to the study of the process of communicative competence formation of future officers of the security and defence sector of Ukraine.

Scientific novelty. The given researches allowed revealing the basic approaches and principles concerning construction of model of communicative competence formation, as a component of this professional competence of future officers of sector of security and defence.

Conclusions. The authors of the article analysed the development of the process of communicative competence formation as a component of professional competence of future officers of the security and defence sector of Ukraine.

The basic principles, approaches, pedagogical conditions for building a model of communicative competence formation of future officers of the security and defence sector are highlighted. It is proved that the process of communicative competence formation must be considered from the view of the communicative skills development that is the abilities to communicate. It is substantiated that this process is phased and requires to ensure its quality active use of innovative educational technologies, improving the didactic support of independent work and involvement in scientific and practical activities of future officers of the security and defence sector of Ukraine, which meets the conceptual requirements of the main documents in the sphere of military professional education reforming.

Key words: competence, professional competence, communicative competence, communicative skills, pedagogical conditions, military education.

Стаття надійшла до редакції 01.12.2021 р.

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України **М. О. Носко**